

ПРОТИМІННА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ

ПОТОЧНА СИТУАЦІЯ

Наявність мін та боєприпасів, що не розірвалися, впливає на життя двох мільйонів людей на Сході України, становить загрозу життєво важливим об'єктам цивільної інфраструктури, перешкоджає свободі пересування, перекриває доступ до засобів існування та обмежує можливості для дозвілля дітей.

Україна входить до числа країн з найбільшою у світі кількістю жертв мін та інших вибухонебезпечних залишків війни (ВЗВ).¹ Щомісяця кількість таких жертв перевищує кількість постраждалих у результаті активного конфлікту.² Підриви на мінах, ВЗВ і боєприпасах, що не розірвалися, були основною причиною жертв серед дітей у 2017 році, склавши близько двох третин від усіх зареєстрованих випадків смерті і травм, через які багато дітей залишилися з інвалідністю на все життя.

У нещодавній доповіді, опублікованій Женевським міжнародним центром з гуманітарного розмінування, Україна посіла перше місце у світі за кількістю жертв вибухів протитранспортних мін, випередивши Афганістан і Сирію.³

Ці статистичні дані є безпосереднім результатом триваючого конфлікту на Сході України, де значна площа земель як на підконтрольній, так і на непідконтрольній уряду території наповнена мінами та боєприпасами, що не розірвалися.

На підконтрольній території уряд України та міжнародне співтовариство вживають узгоджених заходів для вирішення проблеми замінування, однак ряд критичних проблеми залишається невирішеними. На непідконтрольній території майже не було вжито жодних скоординованих дій, в той час як ситуація залишається складною.

Для отримання детальної інформації

Анна Річ, координатор Кластера з питань захисту, rich@unhcr.org

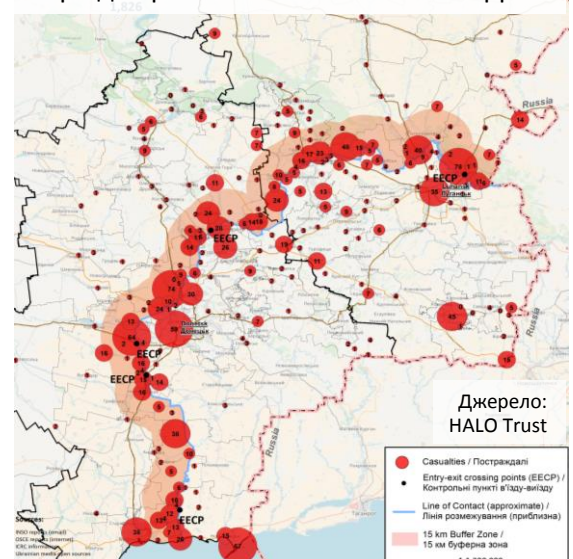
Мартін Убрехт, координатор Суб-кластера з питань розмінування, martin.oubrecht@undp.org

Партнери з питань гуманітарного розмінування:

Державні: Міністерство Оборони, Державна служба з надзвичайних ситуацій, Державна спеціальна служба транспорту.

Міжнародні: Данська група з розмінування, HALO Trust, Швейцарська організація з розмінування (FSD), МКЧХ, ОБСЄ, ПРООН та ЮНІСЕФ.

Жертви мін і ВЗВ на сході України за період з травня 2014 по січень 2018 рр.

¹ Згідно до річного звіту [Landmine Monitor 2016](#), Україна знаходиться на п'ятому місці у світі за кількістю жертв після Афганістану, Лівії, Ємену та Сирії.

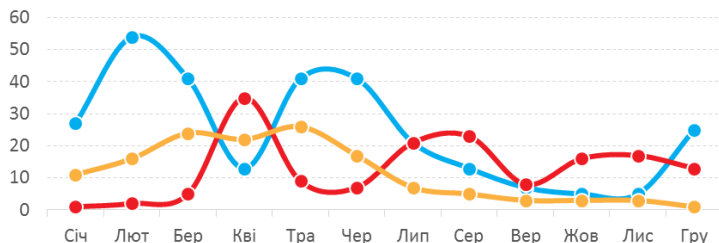
² Дані взято з щомісячних звітів УВКПЛ про жертви серед мирного населення. [Звіт УВКПЛ щодо ситуації з правами людини в Україні за період з 16 серпня по 15 листопада 2017 р.](#)

³ Згідно зі звітом Женевського міжнародного центру гуманітарного розмінування і Стокгольмського міжнародного інституту по дослідженню проблем миру [Global Mapping and Analysis of Anti-Vehicle Mine Incidents in 2016](#), квітень 2017 р.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ

ЖЕРТВИ СЕРЕД МИРНОГО НАСЕЛЕННЯ: З 2014 року було зареєстровано понад 1600 жертв вибуху мін та інших вибухонебезпечних залишків війни⁴. В умовах активного конфлікту на Сході України міни і далі використовуються. Іноді ВПО змушені повертатися в місця свого колишнього проживання, які є уражені мінами, що призводить до нових жертв.

Жертви серед цивільного населення у 2017 році помісячно

Жертви серед цивільного населення у 2017 році за типом зброї

ЗАХИСТ ДІТЕЙ: Місця, де діти могли спокійно гуляти менше чотирьох років тому, тепер укріті смертоносними вибухонебезпечними предметами. Понад 200 000 дітей в зоні уздовж лінії розмежування постійно наражаються на небезпеку травм і загибелі, причому міни, ВЗВ і снаряди є основною причиною жертв серед дітей у 2017 році.

СВОБОДА ПЕРЕСУВАННЯ: Вільному пересуванню перешкоджає наявність мін і боєприпасів, що не розірвалися. Міни, як і раніше, становлять серйозну загрозу для мирних жителів, які перетинають лінію розмежування, і тих, хто проживає в безпосередній близькості від КПВВ. Доступ до деяких сіл поблизу лінії розмежування є обмеженим через присутність мін на дорогах. Це призводить до ізоляції людей і відрізає їм доступ до базових послуг.

САМОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: Наявність мін і боєприпасів, що не розірвалися, істотно обмежує доступ до отримання доходів, особливо для сільського господарства і фермерів. Мирні жителі, які проживають уздовж лінії розмежування, не можуть займатися сільськогосподарською діяльністю, і це суттєво обмежує їхній доступ до продовольства і заробітку. Разом з тим, вони не мають права на соціальну допомогу, оскільки вважаються власниками земельних ділянок, за рахунок яких вони повинні мати можливість прогодувати себе. Однак ця земля замінована, і, отже, не приносить ніякого доходу, відтак люди залишаються без засобів існування. Полювання і доступ до лісів також обмежені через мінування територій.

ВПЛИВ НА ІНФРАСТРУКТУРУ: Доступ до основних комунальних послуг, таких як вода, електрика і газ, часто переривається. Ремонт пошкоджених мереж ускладнюється або є неможливим через наявність мін і боєприпасів, що не розірвалися, створюючи труднощі для жителів населених пунктів, які постраждали внаслідок конфлікту. Не маючи грошей на вугілля для опалення, люди часто збирають дрова, наражаючись на небезпеку підризу на міни або боєприпасах, що не розірвалися.

КЛЮЧОВІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

РОЗШИРИТИ ПРОСВІТНИЦЬКУ РОБОТУ В ГАЛУЗІ МІННОЇ НЕБЕЗПЕКИ: Необхідно розширити інформування з питань мінної безпеки, в тому числі, якщо можливо, на непідконтрольній території, щоб забезпечити надання життєво важливої інформації всім дітям і дорослим на Сході України.

НАДАВАТИ ДОПОМОГУ ПОТЕРПІЛИМ ВІД МІН: Слід розробити механізм обліку потерпілих осіб. Надавати послуги травматологічної допомоги та реабілітації і забезпечити можливості для надання допомоги всім потерпілим. Надавати допомогу потерпілим від мін, їхнім сім'ям і постраждалим громадам, задовольняючи довгострокові потреби.

ЗАБЕЗПЕЧИТИ ДОСТУП: Ми закликаємо всі сторони конфлікту дотримуватися угод про припинення вогню і надати доступ міжнародним гуманітарним організаціям, які займаються протимінною діяльністю, з метою проведення просвітницької роботи в області мінної безпеки і заходів з розмінування територій для сприяння зусиллям з відновлення. Необхідно забезпечити доступ таким організаціям в усі райони уздовж лінії розмежування, де наявність мін та снарядів, що не вибухнули, не представляє тактичної цінності.

ПРИДІЛЯТИ ПЕРШОЧЕРГОВУ УВАГУ РОЗБУДОВІ СПРОМОЖНОСТІ: Навчання та підтримка у сфері збору та управління даними, координації і управління якістю повинні бути пріоритетними напрямками. Також необхідно надавати спеціалізоване обладнання для розмінування та забезпечувати належну підготовку.

⁴ За інформацією із бази даних Данської групи з розмінування про нещасні випадки, складеної на основі перевіреної інформації з відкритих джерел і польових звітів таких організацій, як INSO та ОБСЄ.

КРИТИЧНІ ПРОБЛЕМИ У ПРОТИМІННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

РЕСУРСИ: На сьогодні, з огляду на масштаби проблеми, на гуманітарну протимінну діяльність направлено недостатньо людських і технічних ресурсів. Також державним службам не вистачає належного і сучасного технічного обладнання для проведення розмінування, що могло б забезпечити належний рівень ретельного розмінування, необхідний для передачі землі для подальшого використання в мирних цілях.

СТАНДАРТИЗАЦІЯ: Немає затверджених урядом державних технічних стандартів, які дозволили б регулювати діяльність з розмінування. Організації проводять розмінування, використовуючи різні методи і обладнання, керуючись різними стандартами. В результаті надмірно швидкого розмінування, проведеного деякими державними службами, невиявлені міни забрали життя мирних людей на територіях, які вважалися «розмінованими». Технічні стандарти протимінної діяльності можуть розроблятися незалежно від законодавства і необхідні для забезпечення загальноприйнятих норм для організацій, що займаються розмінуванням.

УПРАВЛІННЯ ДАНИМИ: В якості діючого державного координаційного органу з питань протимінної діяльності, Міністерство оборони збирає дані з протимінної діяльності від декількох діючих суб'єктів у спеціальну базу даних: систему управління інформацією з протимінної діяльності (IMSMA). Однак систему введено в дію не в повному обсязі і вона не використовується в повній мірі. Деякі державні органи не надають дані до центральної системи, що призводить до виникнення паралельних баз даних. Зберігання даних в окремих базах призведе не тільки до дублювання зусиль і неправильного управління ресурсами, але також може призвести до подальших людських жертв.

ЗАКОНОДАВСТВО: Конкуруючі версії законопроектів та відсутність консенсусу щодо майбутньої системи протимінної діяльності в Україні загальмували створення національного органу з протимінної діяльності. В результаті відсутній офіційний процес акредитації та ліцензування для ввезення необхідного обладнання, такого як детектори і важка техніка, або для купівлі комерційних вибухових речовин, що негативно позначається на ефективності міжнародних організацій. Життєво важлива робота з розмінування ведеться, але ефективність і якість такої роботи будуть покращені після прийняття відповідного законодавства і добре функціонуючого національного координаційного органу.

ДОСТУП: Доступ на непідконтрольну територію закритий для всіх гуманітарних організацій з розмінування. Доступ до проведення досліджень або розмінування в буферній зоні на підконтрольній території покращується, але це займає багато часу через триваючий конфлікт. У той же час у буферній зоні є багато районів, де присутність мін і боєприпасів, що не розірвалися, не представляє тактичної цінності і тому там можна провести розмінування.

ДОПОМОГА ПОТЕРПІЛИМ: В Україні немає державної централізованої бази даних про міни та боєприпаси, що не розірвалися, в якій могла б зберігатися інформація про потерпілих від вибухів мін. В результаті потерпілі не можуть отримати офіційний статус, і не існує механізму для визнання жертв інцидентів, пов'язаних з мінами, і надання людям відповідної допомоги або компенсації.

КЛЮЧОВІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

НАРОЩУВАТИ ЗУСИЛЛЯ З РОЗМІНУВАННЯ: Наявність мін та боєприпасів, що не розірвалися, негативно впливає на життя двох мільйонів людей на Сході України, ставлячи під загрозу життєво важливі об'єкти цивільної інфраструктури, перешкоджаючи свободі пересування і доступу до засобів до існування, а також обмежуючи дозволя для дітей. Зусилля з розмінування необхідно негайно активізувати і зробити пріоритетними для державних органів та гуманітарного співтовариства. Незважаючи на відсутність даних про замінування на непідконтрольній території, інформація про жертви серед мирного населення вказує на те, що ситуація там також є критичною.

ПРИЙНЯТИ ЗАКОН ПРО ПРОТИМІННУ ДІЯЛЬНІСТЬ: Необхідно прийняти закон про протимінну діяльність, в тому числі про допомогу потерпілим, і створити добре скоординовану державною комісію за участю багатьох зацікавлених сторін для ефективного управління гуманітарною протимінною діяльністю.

ЗАТВЕРДИТИ ТЕХНІЧНІ СТАНДАРТИ: Національні технічні стандарти та керівні принципи повинні бути прийняті для забезпечення того, щоб усі суб'єкти проводили операції з розмінування відповідно до встановлених мінімальних стандартів на основі міжнародних стандартів протимінної діяльності. Всі суб'єкти повинні пройти процедуру акредитації, а потім державні органи повинні проводити перевірку якості та відповідності нормам прозорим чином з метою контролю виконання зобов'язань.

© ЮНІСЕФ/UN150855/ Гілбертсон VII

●●●● ЛЮДСЬКІ ЖЕРТВИ ВИБУХІВ МІН

- 6 лютого 2018 р.: **трьох дітей (віком 3, 9 і 14 років) дістали поранення** у результаті вибуху в їхніх руках невідомого вибухонебезпечного предмета, знайденого ними на вулиці у Красногорівці (підконтрольна територія Донецької обл.). 14-річна дівчинка, найстарша з них, отримала легкі поранення, а інші - важкі.
- 28 листопада 2017 р.: **Хлопчик 14 років втратив 3 пальці** коли у нього в руках вибухнула граната, яку він знайшов на вулиці в с. Воздвиженка (підконтрольна територія Донецької обл.).
- 6 листопада 2017 р.: **діти були евакуйовані зі школи** при виявленні у шкільному дворі боєприпасів, що не розірвалися, у с. Кременівка (підконтрольна територія Донецької обл.).
- 16 жовтня 2017 р.: **жінка, що перетинала лінію розмежування, дістала поранення** внаслідок вибуху міни біля КПВВ «Майорськ» (підконтрольна територія Донецької обл.).
- 4 жовтня 2017 р.: **співробітник енергорозподільчої підстанції загинув** у результаті вибуху невідомого снаряду під час виконання ремонту пошкоджених ліній електропередач у Ясинуватському районі (непідконтрольна територія Донецької обл.).
- 12 серпня 2017 р.: **63-річний тракторист отримав поранення**, коли трактор наїхав на протитанкову міну поблизу с. Луганське (підконтрольна територія Донецької обл.).
- 7 липня 2017 р.: **чоловік загинув, а жінка отримала численні поранення** у результаті вибуху міни, коли пара поверталася з Майорська до с. Жованка, розташованого біля лінії розмежування на підконтрольній території Донецької обл.
- 24 квітня 2017 р.: трактор наїхав на міну, що призвело до **загибелі трьох фермерів** у с. Фащівка (непідконтрольна територія Луганської обл.).
- 23 квітня 2017 р.: **один член місії ОБСЄ загинув і двоє було поранено** в результаті вибуху автомобіля, найімовірніше на міні, на регулярно використовуваній дорозі в с. Пришиб (непідконтрольна територія Луганської обл.).
- 4 квітня 2017 р.: **загинула вчителька дитячої школи мистецтв**, а 10 її колег отримали поранення в результаті вибуху встановленої на розтяжку гранати в Новоазовську (непідконтрольна територія Донецької обл.) під час суботнику у лісозмузі біля місцевого хлібозаводу.